

TRYKKOGER

Det kan stresse ansatte at brænde inde med vigtig kritik

Af Iver Houmark Andersen | @IHoumark

Mandag den 7. marts 2016, 05:00

Del:

Hvis man som ansat i det offentlige ikke tør ytre sig om møgsager eller dårlig service til borgerne, kan det medvirke til stress. Det viser ny afhandling. Selvcensur og lukkethed er en giftig cocktail for både den enkelte og for offentlige arbejdspladser, advarer forsker. FTF kræver, at justitsminister Søren Pind nu kommer på banen.

Det kan stresse ansatte, hvis de er frustrerede over deres job og samtidig ikke kan tale åbent om det. Det tyder ny forskning på.

Foto: Foto: Iris/Scanpix

Pædagoger, sosu'er, embedsmænd og andre offentligt ansatte er pressede af nedskæringer og øgede krav. Samtidig oplever mange af dem, at de ikke på jobbet åbent og trygt kan tale om eksempelvis møgsager, tidspres og alvorlige problemer med servicen til borgerne. Den situation kan give ansatte stress og i sidste ende føre til udbrændthed og resignation.

Det er konklusionen på baggrund af en ny ph.d.-afhandling, som dokumenterer, at medarbejdere, der udfører selvcensur på arbejde, er mere stressede end dem, der ikke lægger bånd på deres ytringer.

Forskeren bag ph.d.-afhandlingen, adjunkt Pelle Korsbæk Sørensen, bruger begrebet 'moralsk stress', når ansatte oplever, at de ikke trygt og åbent kan kritisere negative forhold på deres arbejdsplads.

Eksempler på moralsk stress kan man finde i undersøgelser af arbejdsmiljø blandt sygeplejersker og andre ansatte på hospitalerne. De bliver moralsk stressede, når de oplever ikke at kunne komme af med kritik af, at der for eksempel er for lidt tid til patienterne. Eller at

»Moralsk stress er et begreb, som bruges i internationale undersøgelser af sygeplejersker, men som nu bliver anvendt bredere. Kort sagt opstår det, når ansatte begrænser sig selv i deres udtalelser om kritiske forhold på deres arbejde. Medarbejdere kan for eksempel føle sig magtesløse eller frygte for repressalier,« forklarer Pelle Korsbæk Sørensen.

Hvis du må lægge bånd på dine ytringer om dit arbejde, så hober presset sig op - ligesom i en trykkoger. Til sidst kan du ende med at resignere eller gå psykisk ned, forklarer forsker Pelle Korsbæk Sørensen. Foto: Iver Houmark Andersen.

Det er på ingen måde sundt for ansatte at være udsat for moralsk stress.

»Hvis du må lægge bånd på dine ytringer om dit arbejde, så hober presset sig op - ligesom i en trykkoger. Til sidst kan du ende med at resignere, føle dig udbrændt, forlade arbejdspladsen eller gå psykisk ned,« fortæller Pelle Korsbæk Sørensen.

Han har flere gange oplevet at fortælle om begrebet moralsk stress, hvorefter folk med eftertanke har udbrudt:

»Hov, det er da lige præcis det, som jeg har oplevet.«

Mundkurv kan stresse

Ph.d.-afhandlingen tager sit udgangspunkt i en undersøgelse blandt 1.700 erhvervsaktive medlemmer af Dansk Magisterforening. Der er tale om vidensarbejdere, der eksempelvis arbejder i kommuner, i staten, på universiteter eller er ansat i det private.

I undersøgelsen fortæller hver femte magister, at de af hensyn til deres arbejdsgiver har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat, underskriftsindsamlinger, demonstrationer eller lignende.

(Artiklen fortsætter under grafikken)

I undersøgelsen fortæller hver femte, at de af frygt for repressalier har tilbageholdt kritik af forhold på deres arbejdsplads.

Blandt de magistre, som har lagt bånd på sig selv, er der en bestemt gruppe, som oplever at være under alt for stort pres i hverdagen.

»Blandt ansatte, som udøver selvcensur i arbejdslivet, er der statistisk set en større andel, der oplever negativ arbejdsrelateret stress end blandt dem, der ikke udøver selvcensur,« forklarer Pelle Korsbæk Sørensen.

(Artiklen fortsætter under grafikken)

Rammer omsorgs-personale

Moralsk stress kan ramme andre end højtuddannede magistre, vurderer forskeren.

»Min bekymring er, at moralsk stress kan ramme de professioner, hvor man arbejder med mennesker. For eksempel også sosu'ere, pædagoger, sygeplejersker og lærere. De er ofte under et krydspres,« siger forskeren og uddyber:

»De oplever til tider ikke at kunne gøre det, som de ud fra egen moral og faglighed finder er det bedste for borgerne. Samtidig kan de opleve en arbejdspladskultur, som lukker af for kritik og debat om arbejdsforholdene.«

“ Der er mange professions-uddannede, der oplever at være i den trykkoger, som Pelle Korsbæk Sørensen beskriver.

Helle Hjorth Bentz, advokat i FTF.

I hovedorganisationen FTF kender man godt til moralsk stress. Det fortæller advokat i FTF Helle Hjorth Bentz, der er ekspert i spørgsmål vedrørende ansattes muligheder for at ytre sig.

»Jeg har en klar fornemmelse af, at der er mange professions-uddannede - for eksempel lærere, pædagoger, politibetjente og sygeplejersker - der oplever at være i den trykkoger, som Pelle Korsbæk Sørensen beskriver,« siger Helle Hjorth Bentz.

Ifølge hende er det enerverende for ansatte ikke at kunne ytre sig frit.

»De professions-uddannede brænder for deres fag. Det går dem derfor meget på, hvis de oplever hele tiden at måtte gå på kompromis med deres faglige standarder, og så samtidig oplever ikke trykt at kunne komme af med deres kritik,« siger Helle Hjorth Bentz.

Vi går glip af vigtig viden

Der går ifølge Pelle Korsbæk Sørensen vigtig viden tabt, når ansatte frygter at udtale sig.

»Det er ikke særligt smart for en offentlig arbejdsplads, hvis medarbejdere af frygt for repressalier eller stempling som brokkehoved afholder sig fra at komme med forslag til, hvordan pengene bruges bedst muligt,« siger Pelle Korsbæk Sørensen.

Han vurderer, at man på arbejdspladserne er bedst tjent med en åbenheds-kultur, hvor medarbejderne kan kalde en spade for en spade.

»Jeg tror, at nogle skandaler i det offentlige kunne være undgået, hvis medarbejderne mere åbent kunne debattere og kritisere forhold ved arbejdet,« siger Pelle Korsbæk Sørensen.

Han vurderer, at det kan tænkes, at sagen i SKAT og Skatteministeriet - om de mistede milliarder på grund af refundering af udbytteskat - kunne være håndteret tidligere, hvis man havde haft en mere åben kultur.

»Det kunne nok være sket, hvis arbejdsplads-strukturerne var bedre gearret til at håndtere kritisk viden, og hvis embedsmændene følte sig trygge ved at råbe vagt i gevær,« siger Pelle Korsbæk Sørensen.

Formand kræver handling

Mange offentligt ansatte holder sig tilbage med at brokke sig, selv om der er nok af ømme

punkter at sætte fingeren på. Det indtryk har Bente Sorgenfrey, som er formand for FTF. Hovedorganisationen repræsenterer 450.000 medlemmer, hvoraf cirka tre ud af fire er ansat i det offentlige.

»Nedskæringer og ændringer i strukturerne gør, at rigtig mange i det offentlige er bange for at miste deres job. For nogle af dem betyder angsten, at de afholder sig fra at fremsætte kritik, eller resignerer og siger, at 'den ballade og det bøvl må andre tage sig af',« siger Bente Sorgenfrey.

I undersøgelsen blandt magistre siger 15 procent, at de føler sig 'utrygge' eller meget 'meget utrygge' ved at gå til den nærmeste chef om negative forhold på deres arbejde.

(Artiklen fortsætter under grafikken)

FTF: Søren Pind må på banen

Bente Sorgenfrey fra FTF mener, at ansatte i det offentlige skal beskyttes bedre, når de træder frem enten på arbejde eller i offentligheden, med kritik af deres arbejdsforhold eller servicen til borgerne.

“ Det er afgørende (...), at alle kan deltage i debatten om vores allesammens offentlige sektor.

Bente Sorgenfrey, formand for FTF

En bedre beskyttelse blev der faktisk også lagt op til, da et udvalg for et år siden færdiggjorde en betænkning om offentligt ansattes ytringsfrihed. Men trods en høringsfase afsluttet i juni forrige år, er der ikke sket noget politisk under Venstre-regeringen.

»Jeg har lige siden, regeringen trådte til, talt varmt for at give offentligt ansatte bedre muligheder for at ytre sig. Jeg håber derfor meget, at deres ytringsmuligheder bliver en del af 'respektpakken',« siger Bente Sorgenfrey, og fortsætter:

»Det er afgørende for både den levende debat og demokratiet, at alle kan deltage i debatten om vores allesammens offentlige sektor.«

Respektpakken er en samling af lovforslag, som justitsminister Søren Pind (V) ventes at fremlægge. Pakken har især til formål at øge straffen for trusler og vold mod eksempelvis sygeplejersker, politibetjente og andre offentligt ansatte. Bente Sorgenfrey mener at respektpakken også bør handle om offentligt ansattes ytringsfrihed.

»Jeg har over for Søren Pind gjort opmærksom på, at vi forventer, at der i hans nye respektpakke kommer elementer, som handler om offentligt ansattes ytringsfrihed. Der er brug for en bedre beskyttelse af dem, der ytrer sig eksempelvis i læserbreve og på sociale medier,« siger Bente Sorgenfrey.

FTF vil gerne opnå en bedre beskyttelse - via lovgivning - mod usaglige følgevirkninger af ytringer i det offentlige rum.

»Chefen må altså ikke lige efter et kritisk - men lovligt - læserbrev eller et Facebook-opslag kunne slippe afsted med at degradere dig, give dig en advarsel eller senere for eksempel skrive dig på listen over medarbejdere, der skal omrokes,« siger advokat Helle Hjorth Bentz.

Det skal være sådan, at du som ansat ikke risikerer at blive kanøflet, blot fordi du går ud med konstruktive forslag til

“ forbedringer.

Helle Hjorth Bentz, advokat i FTF.

Det starter på arbejdspladsen

Pelle Korsbæk Sørensen har et forslag til, hvordan man på arbejdspladser kan styrke ansattes lyst til at ytre sig.

»Når man laver en APV (lovpligtig vurdering af arbejdsmiljøet, red.) kan man spørge ind til, om folk udøver selvcensur, før de ytrer sig om forholdene på stedet. På den måde kan man som arbejdsgiver få kortlagt, om man har en åben kultur for kritik,« siger Pelle Korsbæk Sørensen.

FTF ønsker, at der gøres mere for at informere ansatte om deres muligheder for at ytre sig.

»Brugen og bevidstheden om ytringsfriheden bør starte på arbejdspladserne. Derfor har FTF og FTF's medlemsorganisationer fortsat fokus på at informere medlemmerne om, hvad de har af muligheder og beskyttelse, når de ytrer sig offentligt,« siger Helle Hjorth Bentz, og fortsætter:

»Det skal være sådan, at du som ansat ikke risikerer at blive kanøflet, blot fordi du går ud med konstruktive forslag til forbedringer.«

Copyright © 2014 | Ugebrevet A4

Islands Brygge 32D | 2300 København S | T: +45 27837130 | E: [Kontakt os](#)